

Memorabilia p. no libro di Valerio
maximo de factis e de re memorabili
a Tullio Cesare.

Della religione Capitulo. i.

Della neglecta religione Cap. ii.

Delli miracoli ouero inopi Cap. iii.

Delli miracoli Capitulo. iiii.

De saggi Capitulo. V.

De prodigi ouer miracoli Cap. vi.

LMemoria di Iphemia di Valerio
maximo.

I facti e de re liquali
sono regni di memo-
ria della acta di ro-
ma. 7 delle strane
genti liquali facti e
de re appo gli altri au-

tori piu la gente sono distesi. Io
Valerio ordinai eleggere liquali
furono facti da li excellenti auctori
acciò che breuemente cognoscer si po-
sano. 7 acciò che la fama dell'ua-
gna nazione si cessi in coloro che
uerano esse admaestrati. Ne im-
mie il disidrio abstracciare tuete le
cose entore. **C**he chi farebbe qlli
che cōprenderse i facti di tutto il seculo
ipocrito nomezo di uolumi. ora chi
farebbe qilo tanto huo il quale spe-
raste duramente l'ordine delle roma-
ne ystorie 7 delle forestorie cōposto
con felice stilo dell' annachi cō piu
actanta cura e con migliore faci-
lta di coloro loquale ordine fu am-

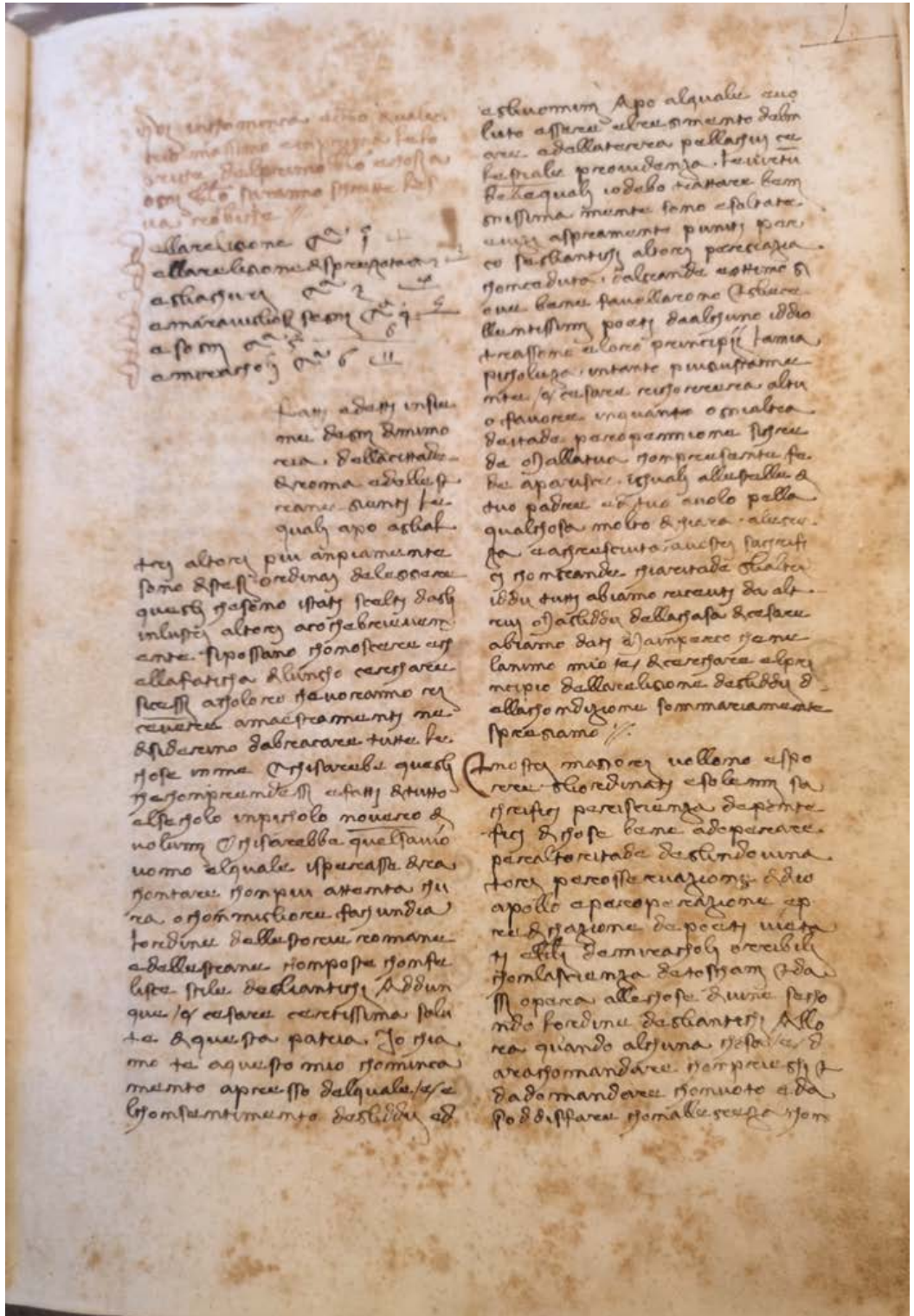
posto con felice stilo dell' antich. Dion-
Cesare salute certissima della roma-
na patria te inuocabo a questo mio
principio apelli il quale il consueti
delli huoi ano uoluto
et loz. 33. mio del mare 7 della re-
p. p. la. y. cel. thal prudentia leu-
tu delle quali nature debio benigi-
simamente exaltate sono 7 aspramete
liuti puniti. per che se lianti di
auctori p gratia conaduta. al gran-
de 7 optimo yone bene famellerao
se liuten excellentissimi diuina re-
ta trassono il loro principu intimo
la mia lasseza piu gustante. o le-
sare altro fuore. et. etae. Iquato
delli huoi ogni altra deya p oppi-
one e creduta. ma l'adeta tua con-
la presente fed. appare pur alla stel-
la del tuo padre 7 del tuo auolo pla-
qual cosa molto dichiara allegrezza
e adresecium alle nosh e feste con
grande splendere li altri di tueti in-
reum abbiamo quelli della msa di
Cesare. de mo. 7 po che nel mio ani-
mo e dincominciare della religio-
ne delli di 7 della conditione di
quella somamete di spognamo.

Della Religione. Cap. i.

3. Nostri maggiori uolero che si dis-
ponessero per delli furono uita-
ta libry delli orribili miracoli
li ordinati 7 solepmi si artificij p la
saenza deponatua 7 dilene exare
leatse uolero che si disponessero p
auctoria di quelli che prendano li
aughuzi 7 p solepnitate 7 risse a
so apollo 7 p anupziamto delle
sibile 7 questo secondo l'adetrina
della contrada dirosciana. et dalli
opa alle diuine cose secondo ior ane

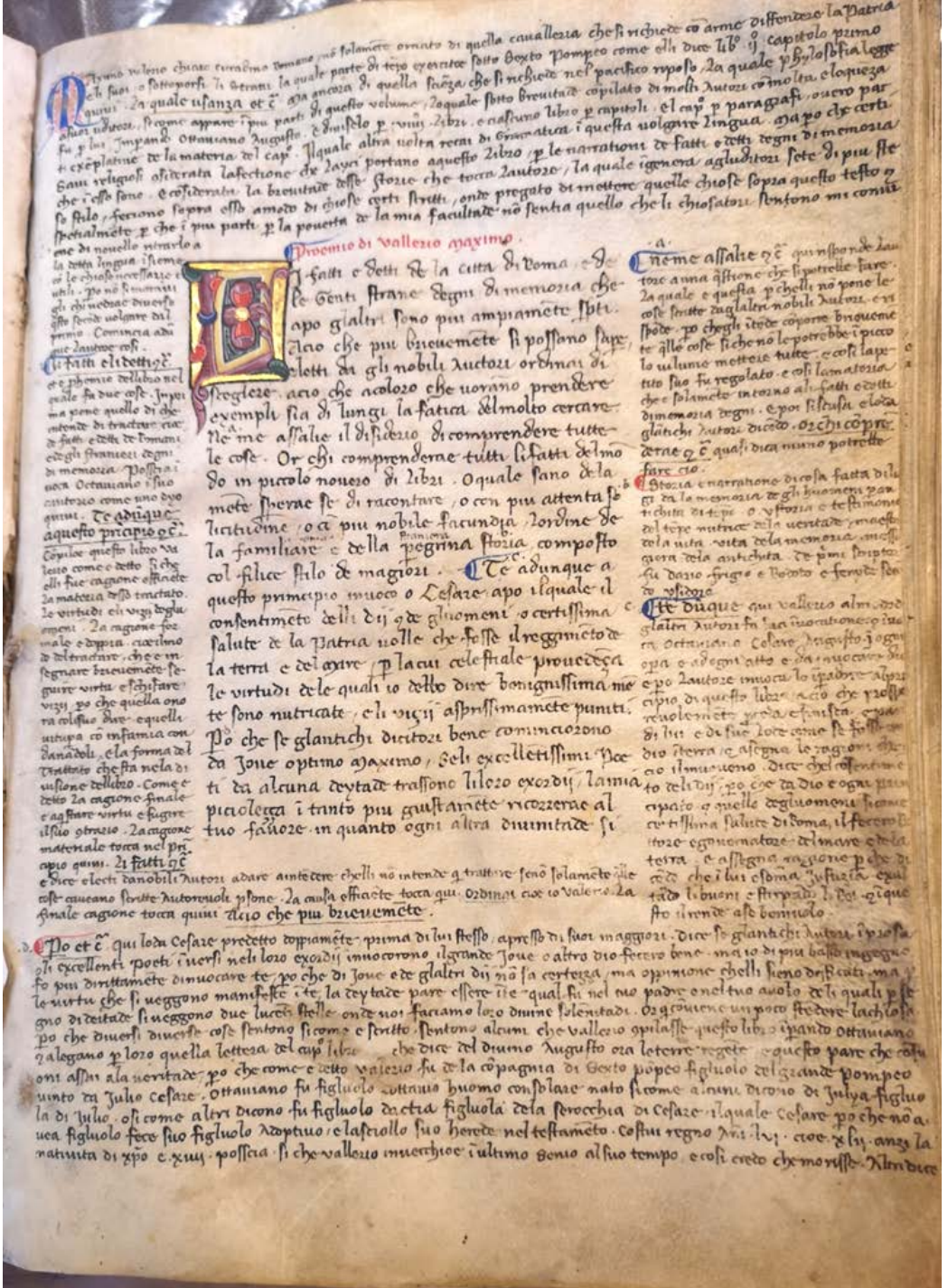

122a. Firenze, Biblioteca Nazionale Centrale, Magliabechiano XXIII. 58 (f. 1r)

123a. Firenze, Biblioteca Nazionale Centrale, Palatino 459 (f. 1r)

mano di Francesco di Paganello Filipetri

126. Firenze, Biblioteca Nazionale Centrale, Palatino 762 (f. 1r)

...che si richiede co arme diffentaco la Patria
...capitolo primo
...quale usanza et e
...civitate de la materia del cap. ...

H

Proemio di Valerio maximo

...che si richiede co arme diffentaco la Patria
...quale usanza et e
...civitate de la materia del cap. ...

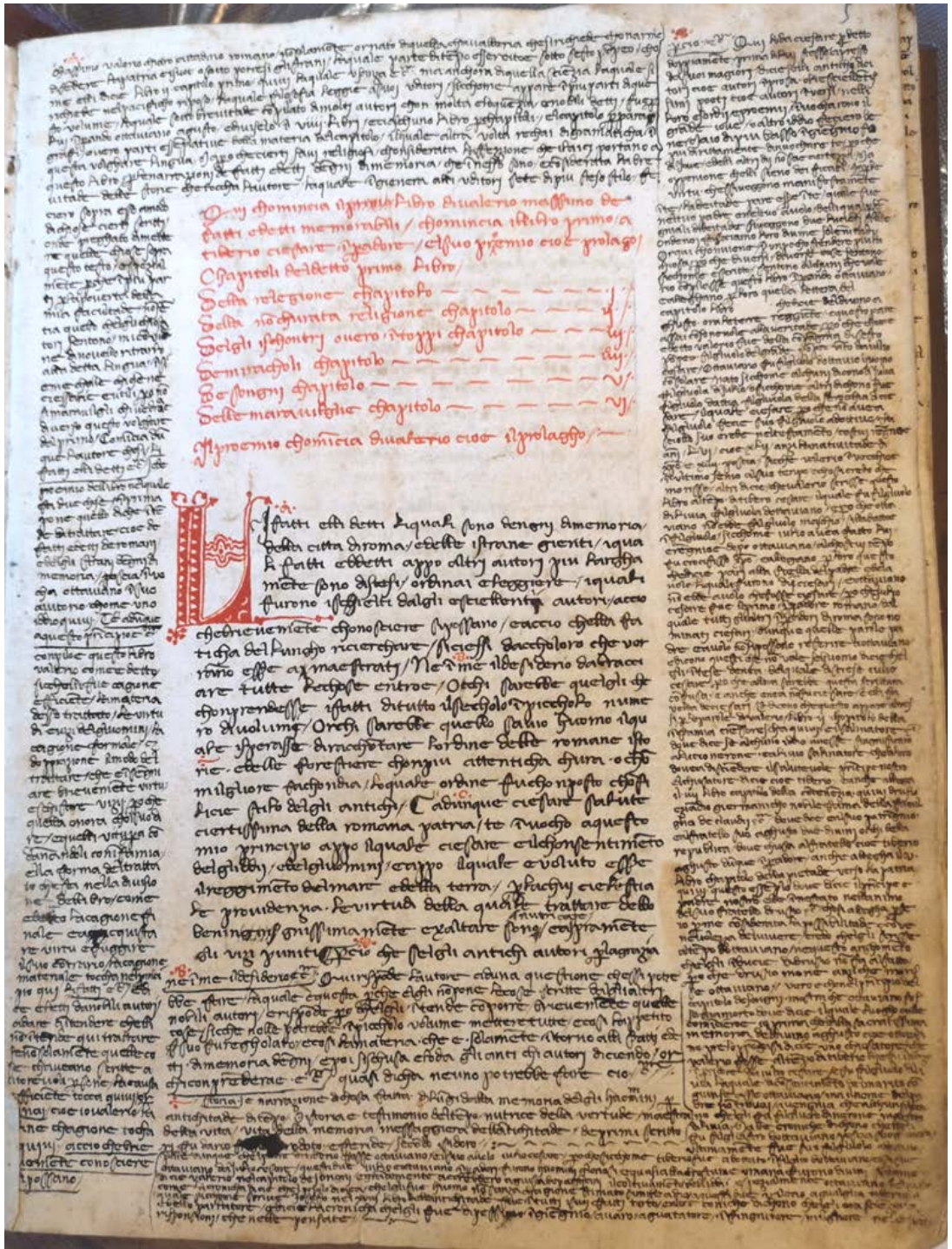
...fatti e detti de la citta di roma
...le genti strane degni di memoria
...apo gli altri sono piu ampiamete
...che piu breuemetete si possono sapere
...gli nobili uictori ordinati
...che uorano prendere
...la fatica del molto cercare
...il desidero di comprendere tutte
...le cose. Or chi comprendete tutti li fatti del mo
...do in poco numero di libri. O quale sano de la
...meta sperare se di raccontare o con piu attenta
...o a piu nobile facundia l'ordine de
...la familiare e della prima storia composto
...col filice filo de maggiori. Et adunque a
...questo principio mouo o Cesare apo il quale il
...consentimeto delle diuinita o certissima
...salute de la patria uolle che fosse il reggimeto
...de la terra e del orbe in la cui celestiale prouideneza
...le uirtuti de le quali io detto dire bonignissima me
...te sono nutriate, e li uizij asprissimamete puniti.
...Po che se gli antichi diuitori bene comminciarono
...da ioue optimo maximo, o li eccellentissimi p
...ciaoleggi i tanto piu gustamete ricorremme al
...tuo favore in quanto ogni altra diuinitade si

...nome assai se
...a una istione che si potelle fare
...che li nobili uictori
...che si potelle fare
...che si potelle fare

...Storia e narracione di cosa fatta
...che si potelle fare
...che si potelle fare

...Et adunque qui ualerio al m...
...che si potelle fare
...che si potelle fare

...No et e qui ioue dicto doppiamete
...che si potelle fare
...che si potelle fare

*Dei somnia di Tito Livio Dualeto massimo de
 fatti et de memoria / somnia ista primo a
 titio curato / libro / et suo primo cioe polago /
 Capitoli del detto primo libro
 Della religione capitolo
 Della no diuina religione capitolo
 De gli istonij ouero diuini capitolo
 De i somni capitolo
 De la marauigliosa capitolo
 Epitome somnia diualeto cioe il polago*

L fatti et de memoria / somnia ista primo a titio curato / libro / et suo primo cioe polago / Capitoli del detto primo libro / Della religione capitolo / Della no diuina religione capitolo / De gli istonij ouero diuini capitolo / De i somni capitolo / De la marauigliosa capitolo / Epitome somnia diualeto cioe il polago

128. Firenze, Biblioteca Nazionale Centrale, Panciatichiano 58 (f. 5r)

Titulus huius libri est iste Valerij maximi memorabilium dnoꝝ ac fozꝝ ad tibidum
avatoreꝝ liber primus In quo hinc compenduntur mꝝ. de comprehenſu officioꝝ
p hoc dicit uale tu maximꝝ. malis p hoc dicit memorabilium dnoꝝ ac fozꝝ
finalis p hoc dicit ac in hanc orationem pꝝ. formalis p hoc dicit libe primus

ORIBVS

rome exterarumqꝝ ge-
tium facta simul ac dicta memorari dig-
que apud alios latius diffusa ſunt. qꝝ ut bre-
uiter cognosci poſſent. ab illuſtribꝝ electa au-
toribꝝ de ligere conſatu. Ut accincta ſuz-
more uolentibꝝ longe inqꝝſitoꝝ labor abſit. Nec in cunctis co-
plectendi cupido inceſſit. Quis enim omis eiuꝝ geſta mochi-
co uolumini niſiꝝ comprehenderit. Aut qꝝ copos niſiꝝ. domeſtice
pꝝgrimeꝝ hꝝſtoꝝie ſerie ſelia ſupꝝoz ſtulo coꝝpꝝonꝝ ul' attetore
annꝝul' pſtanteꝝ ſacundia. trachitur ſe ſpꝝauerit. Te
igitur hunc cepto penes queꝝ reoz hoꝝum qꝝ oꝝſenſus maris ac
terre regꝝm ce uoluit. certiffima ſalus patrie. Ceſar inuo-
co. an' celeſti prudentia uirtutes reꝝqꝝ dꝝarus ſum benigniſ-
ſime fouent. mita ſeueriffie iunctant. Nam ſi pſca oratoꝝes
ab Ioue optis maxis bene orſi ſunt. ſi excellentiffimꝝ uates. a
numie aliquo pꝝncipia traxerunt. mea paruitas eo iuſſu ad
fauceꝝ tui uerit. quo cetera diuinitas opinione colligit.
tua pꝝnti ſite pꝝſino auctoꝝ ſi del' pꝝr uideatur. Quoz eri-
mo bulgoꝝe. mini ceremoniꝝ. in elite claritate acceſſit. de
oz. qꝝ reliquos accepimus. Celares dedimus. Et qui inſitu
auctu reoz petere ſano e. de uolitione ei' ſunꝝuz diſſeraꝝ.

in uent
us fore
homo. ho
of. p. d. s.
Religioſ
uozꝝ. I. d. m.
ſit. que. d. m.
ad. d. m.
m. d. l. p. m.

Auozes ſtatis ſoleneꝝ qꝝ ceremonias pontifici ſcꝝi bꝝ
ſecordaru reꝝ auctoꝝ. In uozꝝ obſeruatꝝe. Apollinis
ſic licentia uari. libꝝis pꝝſtoꝝ. de pſſis. et uulca diſſiplina
reputari uoluerit. Pſca qꝝ iſtatu reꝝ diuinitis opa datur.
ſi aliqꝝ comendantu eſt pꝝatione. ai e. poſſentum uoto.
ai ſeluentu pꝝndatione. ai inqꝝreton ul' extis ul' ſoztibꝝ.
inꝝpato ai ſolenu ritu pꝝgeꝝton ſacrificio. quo etia oſtꝝtoꝝ

De Religioſ
uozꝝ. I. d. m.

Finet ad Bibliothecam

130. Firenze, Biblioteca Riccardiana, 496 (f. 1r)

VALERII MAXIMI DICTORVM AC FACTORVM
 MEMORABILIVM AD TIBERIVM CESAREM DOMESTICARVM EXTERARVM QVE GENTIVM LIBER
 PRIMVS FOELICITER INCIPIT:

R B I S Ro-
 me exterarum q3 gentium facta
 simul ac dicta memoratu digna.
 que apud alios latius diffusa
 sunt ut q3 breuiter cognosci pos-
 sint ab illustribus electa aucto-
 ribus deligere constitui. ut do-
 cumēta sumere uolentib3. lōge
 inquisitionis labor absit. Nec omni cuncta complectendi cupi-
 do incescit. Quis. n. omnis eui gesta modico uoluminū libro cō-
 prehenderit? Aut quis compos mentis. domestice peregrine q3
 historie seriem. felici superiorum fhlo conditam. uel attentiore
 cura. uel prestantiore facundia traditurum. se sperauēit. Te
 igitur huic cepto. penes quem hominū. deorumq3 consensus māis
 ac terre regimen ēē uoluit. certissima salus prię cesar inuoco.
 cuius celesti prouidentia. uirtutes de quibus dicturus sum. a
 benignissime fouentur. uicia seuerissime iudicantur. Nam
 si prię oratores a dioue optimo maximo bñ orsi sunt. si. excellē-
 tissimi uates a numine aliquo principio traxerūt. mea puitas
 eo iustius ad fauorem tuum decurreret. quo cetera diuinitas
 opinione colligitur. tua presenti fide paterno auito q3 sidēri par-
 uidentur. Quorum eximio fulgore multum cerimonijs nostris icli-
 te alacritatis accessit. Deos. n. reliquos accepimus. Cesares decim?
 Et qm̄ initium a cultu deorū petere i animo ē. de conditione eius

Proposit.

Inuocat.

Approbatio in
 uocatiois.

Exequitur.

131. Firenze, Biblioteca Riccardiana, 536 (f. 1r)
 mano dello 'Scribe of the former Yates Thompson Petrarch'

Valerij maximi fitorum et doctorum memorabilium ad tyberium cesarem liber primus incipit prologus :

Quibus romae ceterarumque gentium facta simul acta memoratu digna quae apud alios latius diffusae sunt quam ut breuitate cognosci possint ab illustrissimis electa auctoribus diligenter institui ut decemita summe uoluntatibus longe inquisitionis labor absit nec in cuncta spectanda cupido incessit. Quis enim omnia cui gesta modico uoluminus numero sphendit. Aut quis in opus metis domesticae peregrinaeque historiae series felici superiori stilo doctas uel attentiore cura uel instantiori facundia traditur se spant. Terge hunc cepto penes quibus deorumque sensus maris ac tre regum uoluit certissima salus patriae cesar inuoco. cui celestis puritiam ritibus de quibus dicitur suis benignissime fouerunt bitia seuerissime uenticauerunt. Nam si ipsi oratores ab hunc optimamariem bii orti sunt et si excellissimis uates summe aliqum principia traxerunt mea paruitas eo iustius ad fauores tui decurrit. quo cetera diuinitas opprimere colligit tuaque pnti fito patino auito que fieri par uocet. Quorum crimio fulgore militum ceremonis tuis inelute alacritatis accessit. Reliquos eius deos accepim, cesares dedim. Et quoniam inuitis acultu deo petere maio est de doctioe ei sumatis dixerat. maiores statas solempnes ceremonis pontificis scia benignedoy rez an etoritate augurum obseruatioe appolims iproitione uatum libris portentoy depulhis etrusca disciplina explicari uoluit. prisco et instituto rebz diuinis opa dat. aliquid ome danduz est portioe exproscenous uoto. soluce gratula tioes eius inquerenous ul certis ul sortibz imptito solepm ritu pagenduz sacrificio quod ex uentoy ac fulgure ten

De cultu deo
ritu ca
pitu lu
pri
mu
aces a fado di
Et sic in fact
dianaroy fact
deoy pmo
Et uero poss
a uoludicoy
bus uon m
uincere est

Stata sacrificia
do, q stat futu
a aliq opedat
ut comego
nirua die se
uono mofru
te com nouu
na fit, uocu
na ferur ah
qd mebris
alioius gene
ris, qd pro mo
na idoy di
si porro aliq
mofru huc mones.

Stata sacrificia: quo certis ac sanctis diebus fieri. que non mutalatur, sed firma, et stabilia erit.

Cerimonis per cor. ut ab oppido exercit. uel a carido dicitur sunt.

Voto promissio facta deo, sed quae ea ualde infideliter, quod uoto a deo possumus fieri, ut aliqui uoni promissioe, et desiderio promissioe uide uotio potu diuinus ou. qd desideriu suu associat. Et, qd uoto succedere, id est qd desiderio.

Autor ab agedo, quasi opus
factoy, et tribus modis scri
li possit, hoc est, Aut, or uero
que greci edebunt. Acunt
sine e, scribedu est. Licet
iam usus obnuar, ut
ger, t, sine h, scribatur ge
neris comunis est.

Cesar dicitur a ego mis
uato, uel ab elepharo in
pugna occiso, q lingua mau
uora cesar appellatur, uel
q oculis cecis, hoc est glau
cis fuerit, uel a caesare,
cu qua natus proditur.

Orator, e air bonus dicendi por
tus, q in causis publicis, et priua
tis plena et florida uis eloquentia.
Oratorum prope dicitur, qd uirtuti op
ponitur, a uero q uita dicitur
ac fuerit uero. Sicut, sic qd
uery comite. Aliqum dicit error
pli. libru uery plenu. Aliqum
morbus, quis ab uici separat,
q morbus se habet q tam conu
natura, q uon uer facit de
uorionem, ut febri, isaria.
porro a porro dedit in pando
porro dicitur, qd uirtuti di
catur porro. Iania qd uer
dedit.

Extra pro loco, cor q pulmo di
citur, qd in parte superiori locatur
ab orado. Et uen, q uen hoc no
mine appellatur, qd supra fe
riora sacrificia locatur, qd po
hoc oia uera dici putantur, qd
dicitur proleone, qd uen, emi
neta, uo no a seu, qd ab offi
tio dicta putantur.

De gli stanti Angli

Pero ce necta
to lanca ad poteta
stima signora del
lanauu Comice
voe ultrattato nelloz
dinamenti antiche
memoreuoli siddella
nostmattide come
dellaltre genti po
che ellie di sogno dicono se
epur di questa uita saquale noi men
amo deca scto loptimo prenepe
aduo che in spetto di quegli ordina
menti alcuna cosa giorit allipre
sentu costumi. Ad po lianti
che non solamente ne fatti della ce
pubben. o a ancora ne fatti delle spe
ciali p non si facea alcuna cosa se in
ortma non sene prende se partito p
quano. Et p qsto costume in questo
tempo dogge dintermettono li agunato
ri nel matrimonio de quali matrimoni
che necessarii siano dicerenti pagunio
ampoi e oggi usitato u nome della
tua usanza.

Lefemine seggendo nellsetto
colli loro mariti pu signa uan
o passo dal conuuto de li sup
m in al conuuto de li di. che
nel conuuto de ioue. clli staua nel set
to Junone e mteneva in seggiole ce
nauano. La quale generatione dori
gideca lanna etode piu dilicite mte
ob sua incapido glo ke nelle cite. Am
re che questa doctina piu sapattene
ad fatti de li di che delle femine.

Qelle femine che furono con
tente dimantarsi una sola uo
sta honorate di corona di castita
de. po che cllt stimauano che l'anno
di quella donna fosse intero conchia
m fede di quella po sua che pruto au
ca illora de la sua uirginitate. Non sa
pea usire apui matrimony. Cr

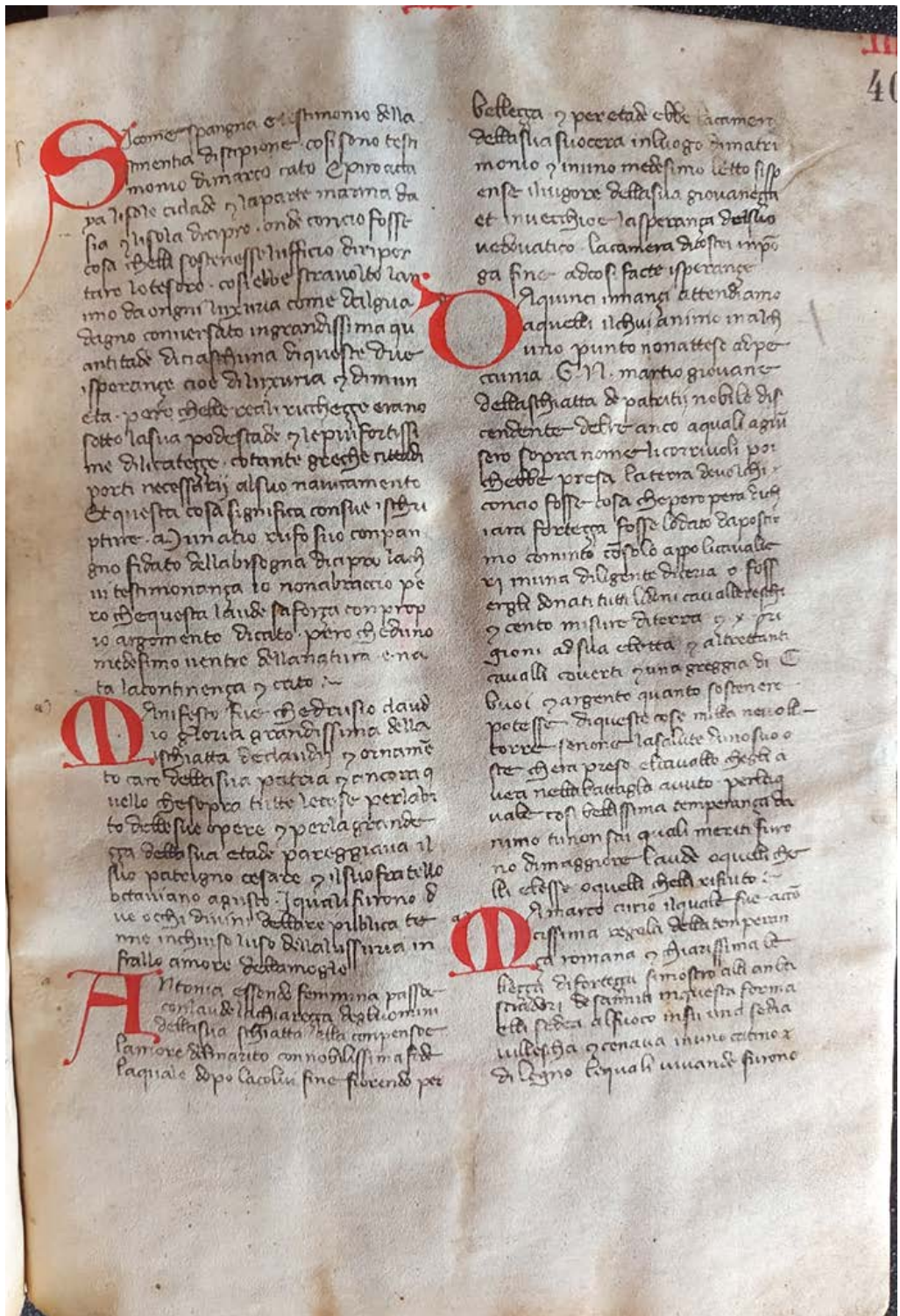
Verdo che sponate molti matrimoni
fosse segno dalaina steptana no legipri
ma.

E matrimonio dimatrimonio tra ma
nto a moglie dalobeditamento
delaina attade ifino ad. c. anni
non era stato nessuno. Da spura carbi
lio fue il primo che la suo l'anno se po
chella diomenaua figliuoli. Il quale auo
gra de parisse esse morto per portento
le ragione in printo non fu l'ano re pre
sone. Po che cllt quidicauano che no
donna esse piu caro il d'istano dauere fi
gliuoli che ll'auere delmattimono. o da
aduo che l'huomo delle donne fosse piu si
cum p'rammento diuenne gna agnua
si r'istimaua. Ad donna non non con nec
duto de pressarla. Aduo che la uolte ce
mano si soffesse ditocome li alari a si.

Lefemine immane pa. Ad
tico noe no steano che fosse uno ad
uo che l'le non si stono sono in alai
no di stione. In po che l'ano della ste
pana de l'ano usato de sere pymano
alla distepata l'urua.

ANota aduo che l'oro castitate no
fosse obtem a oidi. o da fosse
tempata in honeto ordinamento
di conseruimento di manti usauano y
auro abondeuolmente amoliti per por
pla quale cosa face ssero l'ano p sona pi
u canata re scipelli con s'oma di la ceta
lauando co l'anno facanno n'lueti. Al
om li occhi di un uino non quatuano
l'altu moglie ma p'ramente con quia
li uenigora quatuano honetamente
a così uoleano esse quietate. Ua
te uolte un marito a moglie interue
na alcuna q'none andauano nel pio
della dea kiamato p'acta ma neo dei
palagio. Et uui insieme si face uel'aua
no quello che uolemo. Et la sc'auo la
conseruione de l'oro animi in conca
dia r'ecauano acasi. Et dice si che
questa dea ebbe q'sto nome peche fu
nulla uo li huomni. Certo e q'le dif
fatti reuerentia a non so io se lla e
da honore conoptimi sacri st'auo

134a. Firenze, Biblioteca Riccardiana, 1607 (f. 11r)
mano A

134b. Firenze, Biblioteca Riccardiana, 1607 (f. 40r)

mano B

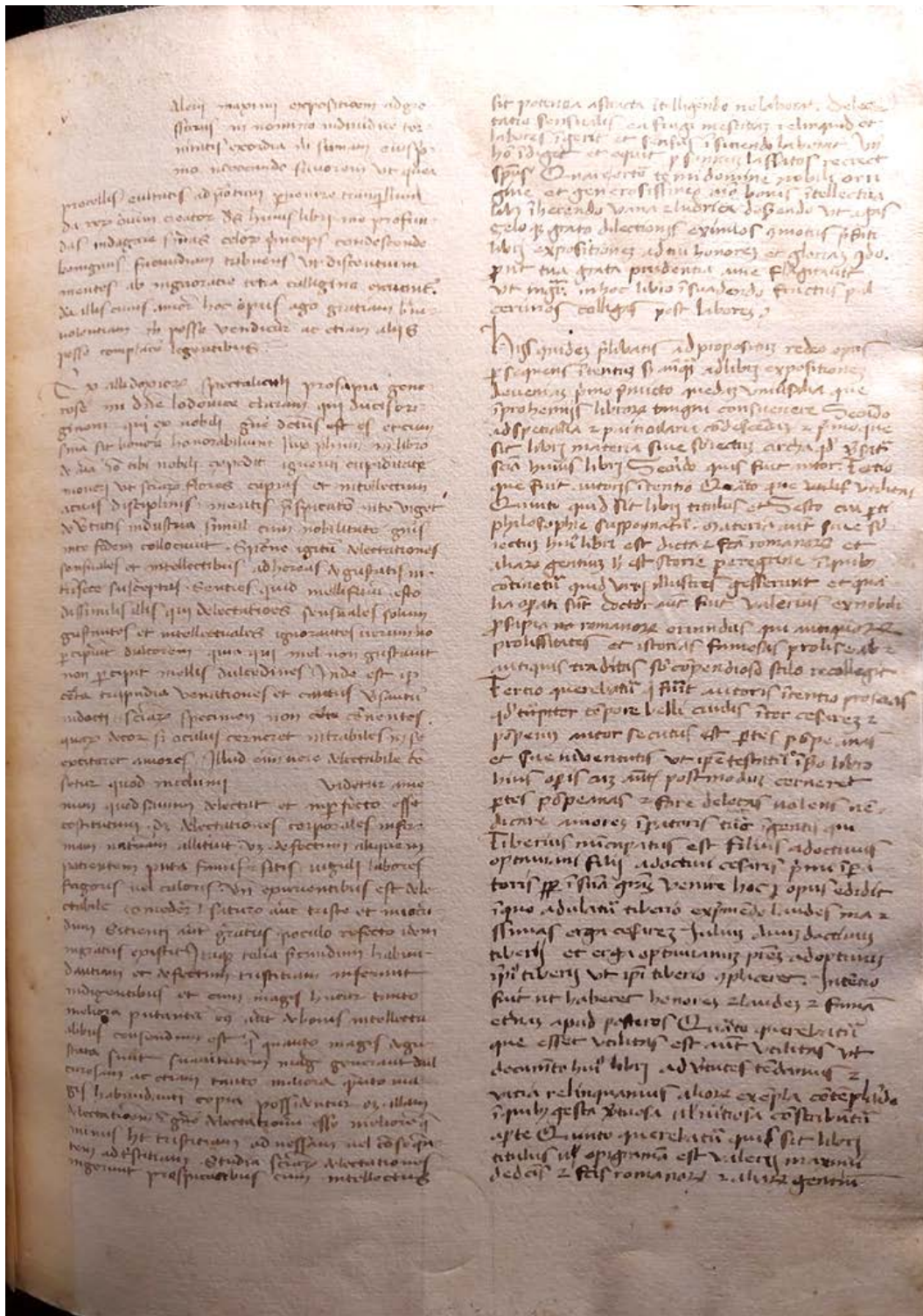
bra di detto licio da questa tua lombra
 di marco agrippa lino de quali fue
 ran di primo amico delli huomini agr
 stati co' questo animo; con questo a
 gni. Emette co' noi in luce tutta
 lagente della sua turba lagale y
 uo pro comadumeto cuncta dilaud
 e dimenti co' pro li soliti da honora
 re della pura fede la seguente etate
 gante piu uoluntaria mente quanto
 piu uolegio sanete opae la ragione de
 l'ami stude guardand' mo' sta ferri
 animi leuostre nobili ope la uolun
 ta a turba de' d'no sp' mote uincere
 loy potuo negoziameto la testimonia
 ca y la d'gntate; salute d'li amici
 et a bonduo' frutt' d'geste cose.

D Agesto fruentone uole' tra' uolito
 della dux a y p' sent' ranga' am
 stude trapassame al suo lico; sece
 no uolo; poi era la uera tratta mo
 due tutto l'oste u'ang' p'one d' sag
 uime di gemiti; di tag'riameto colla
 chame lei nello ha bituro della fel
 etate nello gale o' a' uis degna lei
 resp'ndente d'gra; bono co; d' am
 bon d'anti stime u'ozzo. E' u'oz' d' u'
 ge da quella seggia ch' si dice che co' se
 rata alombra de' lenti d' agesta parte
 al'obra d' d'cio licio da g' sta altra dim
 arco agrippa lino de quali fu grandis
 mo amico delli huomini agr' stati co' p'
 po' animo; co' p' p'ri agui. E' traete co
 uoi in luce tutta lagente della sua turba
 lagale y uo' pro comadumeto cuncta di
 laude; d' m'enti co' pro li soliti da honora
 re della pura fede la seguente etate q'
 to piu uoluntaria mente quanto piu re
 li gio sanete opae la ragione d' l'ami sta
 de guardand' mo' sta ferri animi leu

pro nobili ope la uolun
 ta a turba de' d'no sp' mote uincere
 loy potuo negoziameto la testimonia
 ca y la d'gntate; salute d'li amici
 et a bonduo' frutt' d'geste cose.

L Inimico mio sta appoggiato a petti
 romani malapmata della nostra
 etate in conforti che u' uicenti altre
 pro liben fatti delli strani; **Strani**:

D Amore e' p'ntia incominciata i' stanti
 p'ncipi della dotina di putagana
 co' qu' so i' traste s'fedele am' stude che
 uolendo diom'lo di seruista lino d' la
 ro' u' u' d'are ch' e' p' t'p' tempo n' d' gale
 p'na d'emon' se andasse ad' a' sua o'le
 que cose d' p'one se no dubito l'altro di
 d'arsi y i' st' t'co' alteramo' colui d'era d'
 d'ber dal pericolo della morte loyale era
 ilcollo p'no l'ap' d' d' e' l'le; co' lui auca
 p' m'essa la sua testa ag' g' m' d' e' s' m' a' p'
 da al' ag'ale era d' l'eto era s' c' u' a' m' c' t'
 uinare d' d' u' g' t' u' t' e' d' n' a' n' a' g' l' a'
 l'ra d' i' o' m' p' lo guardand' nel fine d' g'
 sta dubbiosa; m' u' a' c' e' l' a' p' o' i' y' s' i' m' a'
 d' l'ode d' t' e' r' m' i' n' e; co' lui no' tornad'
 e' a' s' t' e' u' o' i' p' u' t' a' n' a' a' s' t' e' l' e' o' c' a' s' t' e' d' e' o'
 m' a' l' l' e' u' a' d' e' r' e; co' s' d' i' c' e' u' a' g' e' s' t' i' d' e' n' u' l' l' a'
 t' e' m' e' r' e' d' e' l' l' a' f' e' r' m' e' z' z' a' d' e' l' l' a' m' i' n' o' z' i' g' e'
 l' l' o' m' e' d' e' s' i' m' o' m' o' m' e' n' t' o' i' q' u' e' l' l' a' o' r' a'
 o' r' d' i' n' a' t' a' d' a' d' i' o' m' i' s' t' o' c' o' l' u' i' d' i' a' n' a' n' a'
 p' m' e' s' s' o' u' l' t' e' r' m' i' n' e' s' o' p' r' a' u' c' i' e' m' a' r' c' a' u'
 g' l' i' o' s' i' u' l' t' e' r' a' n' o' d' e' g' l' i' a' m' i' n' i' d' a' m' e' d' u' e'
 e' a' l' l' a' p' a' n' e' r' a' m' i' s' s' e' u' l' t' o' r' m' e' t' o' s' o' p' r' a' g' e' s' t' o'
 h' y' p' o' z' a' e' d' e' l' l' i' t' e' r' z' o' i' c' o' m' p' a' g' n' a' d' a' m' i'
 s' t' a' d' e' r' a' c' u' e' s' s' e' r' o' i' d' e' l' l' i' u' s' t' a' r' c' i' d' e' u' l' g' r' a'
 d' o' s' u' o' c' o' n' s' o' l' a' c' o' m' b' i' n' u' l' e' n' c' a' i' s' o' m' m' a'
 // Q' u' e' s' t' e' f' o' r' z' e' d' e' l' l' a' m' i' n' a' d' e' p' o' t' e' r' o' n' o'
 g' e' n' e' r' a' r' e' d' a' s' t' o' r' c' a' m' e' t' o' d' a' m' o' t' e' i' s' u' e'
 q' u' e' r' e' d' o' l' c' e' c' c' a' d' i' u' n' t' a' l' a' c' r' u' d' e' l' l' a' d' e' f' a'
 c' t' e' m' a' n' s' u' e' t' a' l' o' d' o' l' o' d' o' c' o' n' u' e' r' t' i' s' e' i'
 n' a' m' o' r' e' l' a' p' e' n' a' c' o' p' e' n' s' a' r' e' d' e' n' e' f' i' c' i' o'

135a. Firenze, Biblioteca Riccardiana, 3603 (f. 3r)

mano A, mano B

[Handwritten Latin text, likely a historical document or chronicle, starting with "Erat quidem de familia..."]

Non Nulla ex Valerio Maximo Me-
morie Conservande causa Rescripta

Valerius iste cuius Romanus fuit. So-
mo Militaris et Sexto Pompeio non
merito familiaritate coniunctus. Nequo
etiam militasse accepimus. Scribit autem
hoc opus ad Hybernum cesarem scribit
post Octavianum Augustum Imperato-
rem: qui quidem ex genere Claudia ab
Octaviano Imperium obtinuit.

Solet septem numero inter legentes qua-
dam perorari dubitatio: anales ne sunt
vel historiam. ^{scilicet} videtur quod anales.

Multa namque ex annalibus cepit et histo-
riis: ut potius Xenodis documenta mu-
deret: quam res gestas narrare vellet. Ideo
potius inter philosophos quam historicos annumerandus videtur.

Titulus huius operis: Valerij Maximi dic-
torum factorumque memorabilium liber primus inchoat.

Valerius: proprius: spiritus scriptoris
Maximus cognationis nomen

Dictorum factorumque memorabilium operis materia
Liber primus: ad alioque differentiam. Scripsit
M. novem libros: quorum imprimis octo tra-
ctant ad solam virtutem pertinent tractatus
videtur. In ultimo vero inchoat virtutis tractatus.

*Ho magis autem
historiam.*

*scilicet
videtur*

81

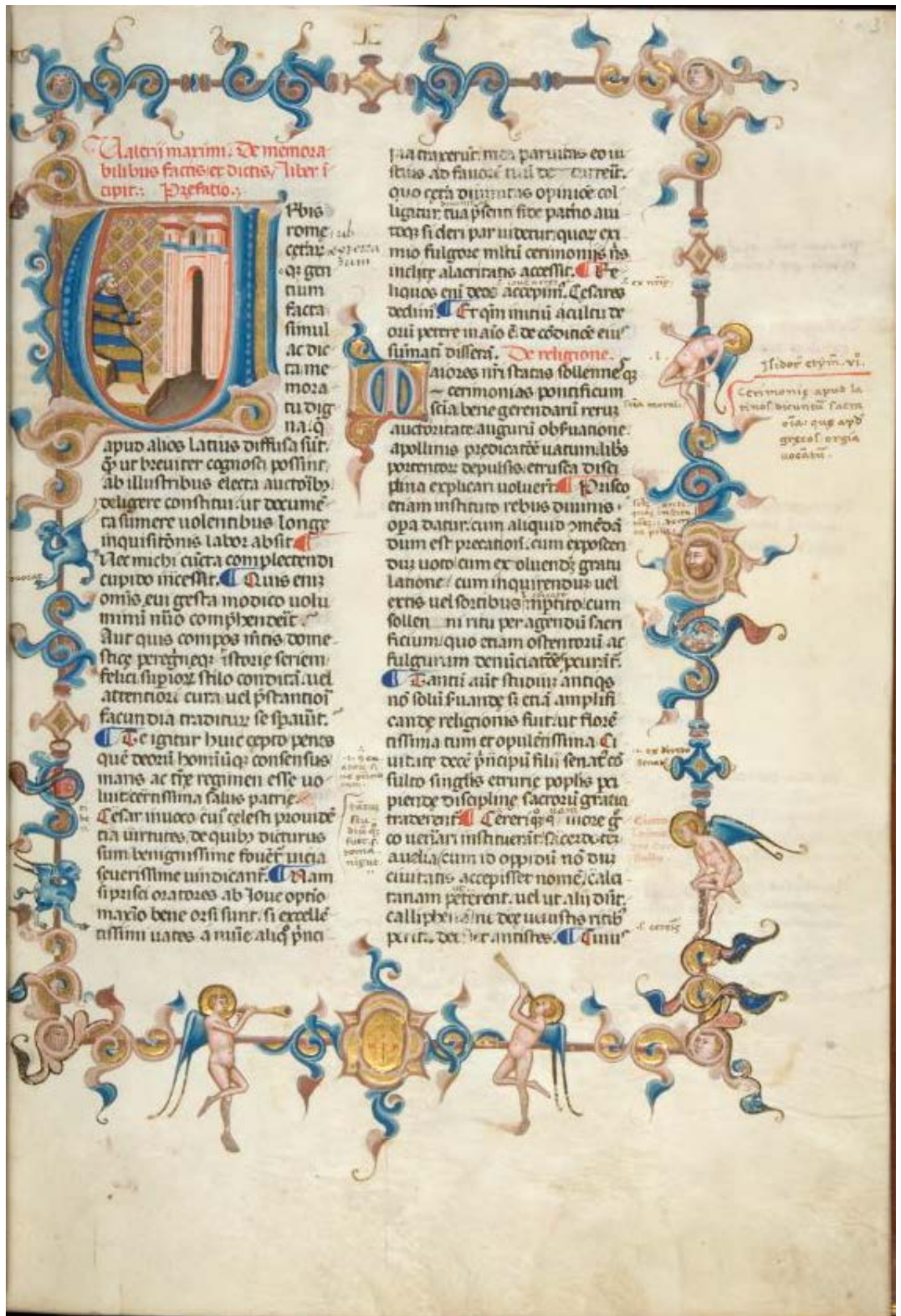

137a. Gotha, Forschungsbibliothek, Schloss Friedenstein, Membr. II. 47 (f. 3r)

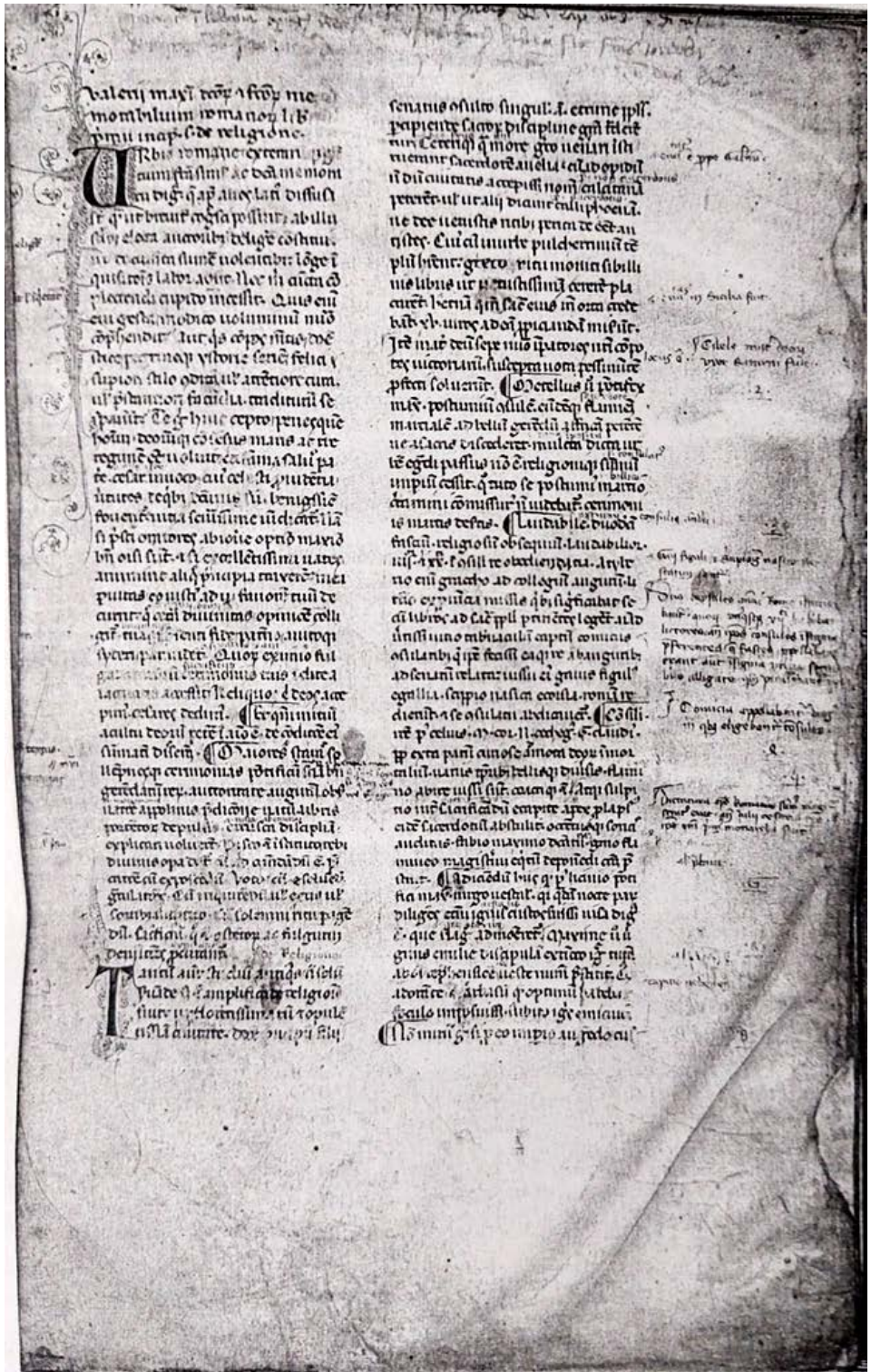
222
ordine uariantur. Nam quod preponitur pre-nomen
quod post fertur cognomen: quod ad ultimum dicitur
agnomen. Quorum series non ita ut exsolui semp ser-
uata est. Animaduerto enim in consulum fastis pplexū
ulum pre-nominum et cognominum fuisse dictum:
Postumium cominium auruncum et Postumium ebu-
lum & c.etera.

VALENTI MAXIMI FACTORVM ET DICTORVM MEMORA-
BILIUM VRBIS ROMÆ AC GENTIUM EXTERARVM LIBER
EXPLICIT. C. 14. AG. VI. AVGVSTI.

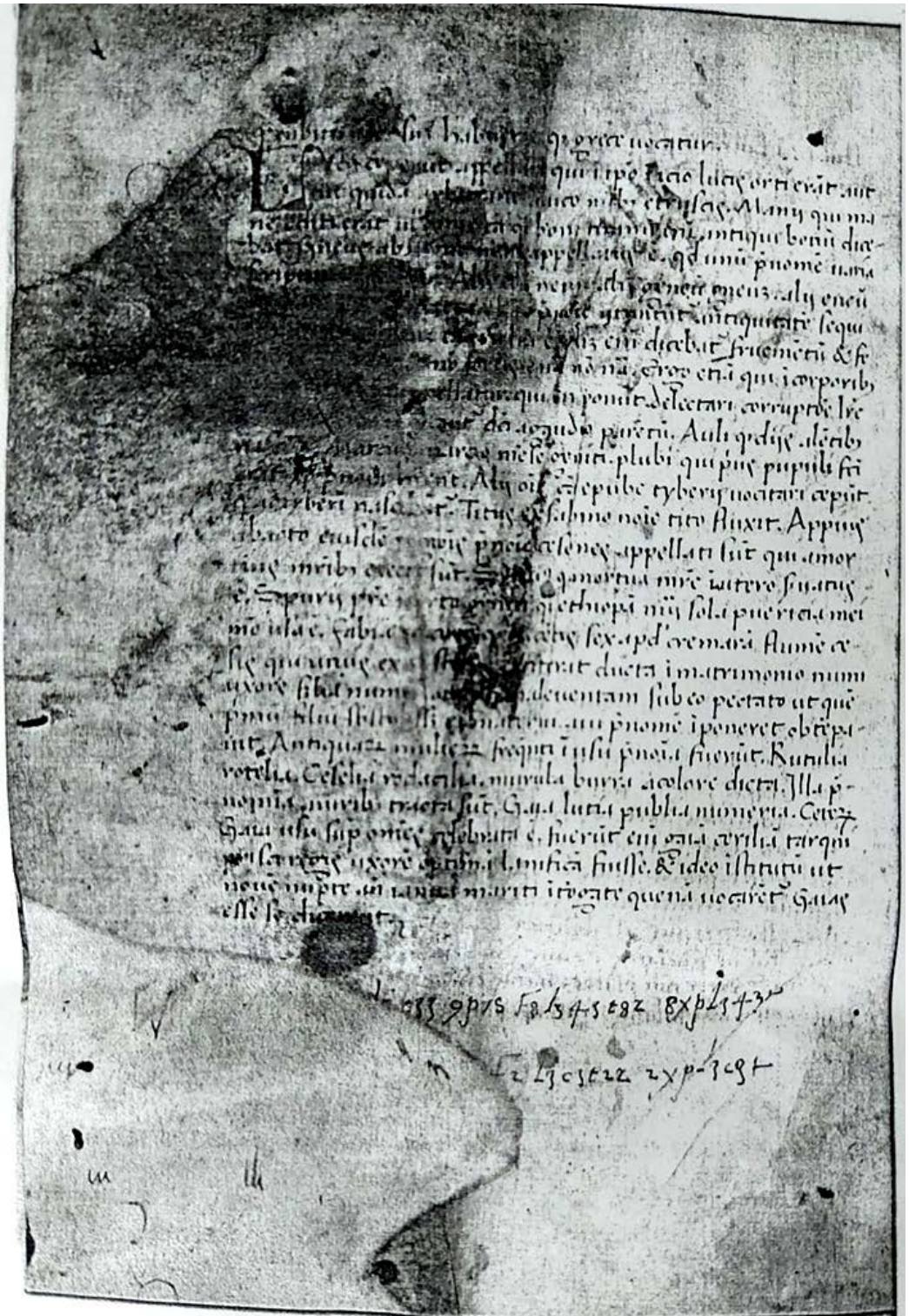

138. Holkham Hall, Norfolk library of the earl of Leicester, 360 (f. 3r)

139. Holkham Hall, Norfolk library of the earl of Leicester, 361 (f. 2r)

140. Holkham Hall, Norfolk library of the earl of Leicester, 362 (f. 160v)

et sacerdos sui reddant nisi et colebantur
 maxime circa Graecis me delas libris pite
 deo deplis. Noti qd Omg Antiqui Rom
 am dnmabant supstitores. i. falsam religio
 ne et non iniquum fore uere libris q
 ab in traxerunt de religio et usu Romoap
 Erupha. i. sic vltim dntro qm fuerat
 pmissum Augurioru ut fuit sigulus qmla
Perleto. sm e 2^a p^a in qua colligit hic
 uas m^o finalis qbi potissime solbant colobi
 uas sacra. Et brumper ou archi ha d ap
 vltis Aniqua uocabat Sactis dno multi
 pla d gusa ul ai alicu p^a Laidande ucl
 ai aliq^o hcc p^aende ul ai alicu gratia
 uis adende ul ai alicu rei p^afacide
 ul ai alicu rei viande 7 remouende bon d
 Opia dnt. i. ab illis Antiqui Romani uent
 p^abus dnt. i. cultui uel diuinitat. i. sic
 p^ato Instructio. i. sic Antiqui Instructio
 i. sm dntem patrum 7 odmitores multu d
 uis p^a ai cu aliq^o comencandum p^atie
 i. p^ace. i. cum nos uolimus recomendare al
 iquem bonu d^o sic h^ode 7 p^a istam cum
 q meliori. Iste em e solum unus mous p^ater
 quo Rogamus deum. Cum ex p^acedendum est
 uo h^o e dntre qn nos facimus p^antes
 do qn uolimus h^ore aliquam rem desideratam ut
 Camite et aliqua victoria quistum 7 luc
 rum. Et ai ex h^ore gratulande. i. gratia uer
 qn habuimus qd uolumus et nos uolimus q
 ara do ai et inquiren. i. in uelut. ad un
 aliq^o. i. ai aliq^o inquirendi aliqua futu
 ra qz querent futu^a i. exis 7 i. estum
 ai p^ater qz p^anter fortis ad Inuestiganda
 futu^a ut fecerunt Aphi de Eo amonia qn
 etto cum ad e p^a agendum. i. p^a h^o agendi
 p^antis i. p^ato. i. p^antis p^antis ritu. i.
 cultu et subdit. Vltima scum cum die Quo
 p^ate sacraficio 7 dnmittatq^o ontozo. i. no
 p^ato p^antur. i. p^antur. sic e facti
 le uidere i Titulio sup qn apparet in
 p^antis. aliqua p^antis et fulgura de
 mna. h^ore p^antis et copabantur. i. p^antis
 gabant cum sacraficio ut die Titulius
 p^antis p^antis sunt me sacraficio h^ore
 bn p^antis Quo 7 dnt etiam q ista ai est
 dep^antis. d^o alia h^ore hic que 7 ontozo

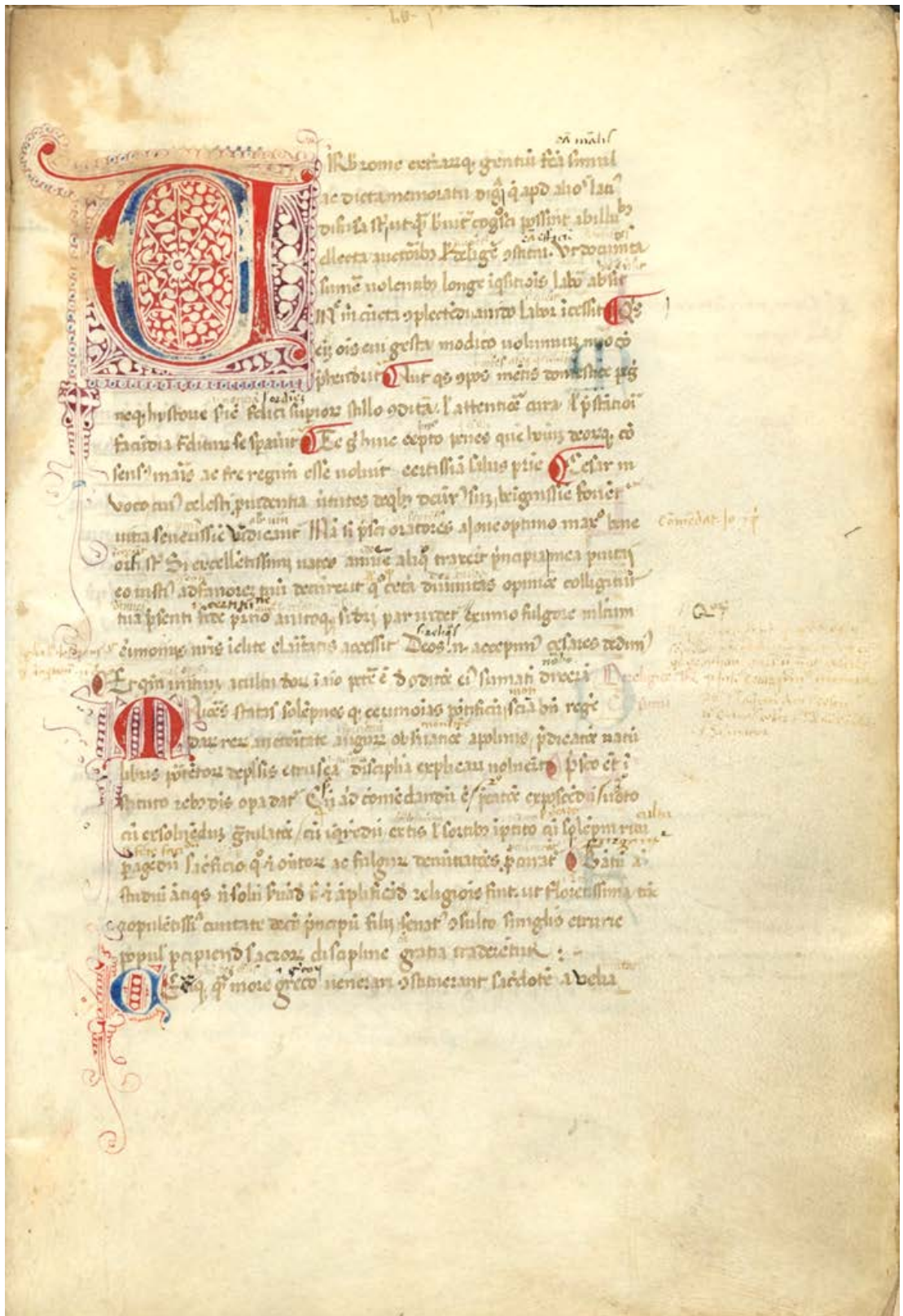
fulgorum denuntiatione procurant. sed est falsa
 litera. scilicet dicitur quod p^antis e melior qz non
 incedit q illa sup^antis p^antis p^antis
 eum monstrat 7 fulgura qui est falsum
 Et incedit q denuntiatione monstrat 7 fulg
 ura p^antis p^antis

Tantum autem studium. Postquam pro
 adentibus uolentibus deservisse h^ore onlos et
 cas spales qbi Romani uocabantur dnto
 Cultu. Nunc qnt stimato Odme dnt
 bit multi p^antem diligentiam Romanoru circa
 spalem cultum dno 7 dnta h^ore. Nunc p
 ondit quanto ope Romani incederet circa
 amplificationem Religiou dno. 2° de p^antis
 singulari cultu quem dntur de
 Ecce. Deet alium singulari cultu
 que p^antis odam. Cuncto Cultum quem
 p^antis Et belli p^antis singulari affig
 nando p^antis h^ore incedit q Antiqui Ro
 manu fuerunt in studiu circa amplificationem
 Religiou q dno decreto Ecce. i. n^ontis de
 cem Inuicem filio i Tupta ad adpen
 dum dntem Sactis dno. i. die qz d
 etum e quib^o cas Romani dntur Cu
 ltu dno. i. me p^a cas spales cultu 7 die
 ante p^a **Tantum studium.** i. studiu dnti
 genia fuit antiquu. s. Romani religio
 nis. i. dno cultu non solum p^antis. i.
 no solum p^antis sed etiam amplificatione
 ut filii dntem p^antis. i. p^antis h^ore pa
 tritico tradere p^antis singulari cultu
 i. p^antis dntem p^antis p^antis. i.
 uitaibus dntem gra dntis p^antis. i.
 dntem Sactis dno p^antis. i. ad p^antis
 p^antis consilio. i. dntem p^antis. i.
 te tum. i. h^ore p^antis 7 opulentissima
 s. exite. i. d. iam Exite Cuncto Roma
 na h^ore. i. Cum Cuncto Romani ad in
 p^antis p^antis ia dntem 7 amplifi
 cato dntem p^antis. i. Noti p^antis die sed 7
 amplificatione Religiou q Religiou e cultu
 do dntis 7 dntis a Religiou dntem Augusti
 in libro de uera religioe dntem nos uera
 religio omnipotentis dei. Religio e quedam
 tuuo nature qui dntem ueratur cultu
 um. Tulius e dntem dntem filii

141a. Imola, Biblioteca Comunale, ms. imol. 132 (15. B. 5. 27), f. 10r

Proaemium Auctoris

Proaemio Clarissime Marchio memoranda-
rum avidus rerum Altamente, ut Valerii
Maximi; maximum breveque Compen-
dium exponendum adsumam; brevia di-
latans; obocura declarans lucido cum ser-
mone. Arduum opus fateor per ora multorum volitans
sed a pluribus ignoratum. Parebo tamen libens ut et ti-
bi placeam et aliorum satisfaciam voto. Tu quidem vir
ab ineunte aetate pietate insignis et clementia; quae pecu-
liaris virtus principum; hominem Deo similem facit et
iuxta tui allusionem nominis in omni opere gloriosus.
Gloriam diquidem promereri studuisti in aedificiorum
opere ingenti: Sicut enim Augustus Caesar quo nihil
clarius vel se vidit gloriatus est Urbem quam invene-
rat lateritiam relinquere marmoream; ita tu Illustris
Princeps; terram quam invenimus caesertiam lateritiam
fecisti; in cuius infima valle Arcem exstruxisti subli-
mem ad sidera inexpugnabili opera; iuxta portam cui leo
magnanimus incubat. Ut caetera moenia lingua magni-
fica sumptu sed maiore animo mirifice fabricata more A-
grippae quamquam pedibus aeger ut ille acerbissime affli-
ctus. Terrarum gloriam perfectiori aetate coluisti; nem-
pe neglecta forma corporis qua summo pollebas; libro
avidissime semper legis historiarum; praecipue Liviano
qui stylum habuit parem romano gladio. Illustrium
Romanorum celebranda gesta recurrunt; inter quos Iulium
Caesarem tuo iure praepones. Verum ut veram gloriam
cito attingam quae in sola virtute consistit: Quis
haec tempestate animi vigore praestantior signifer et
pugil Romanam Ecclesiam velut naviculam Petri in-
ter tot fluctuum turbineas agitatum solus intrapide iu-
vit inter multorum Dominorum et Populorum rebel-
liones exultantes magno tui cum discrimine. Quid
sanctius inter proceres amicitiam coluit? Quis cons-
tantius promissa servavit? Quis humanius benigni-
cia erogavit? Tu inquam vir tantae virtutis cui nihil
difficile videatur; praeter cumulata maiorum; multa

142. Ithaca (USA), Cornell University Library, Division of Rare and Manuscript Collections, Misc. Bd. Ms. 617

Incipit Liber Valerij Maximi

Liber Valerij Maximi Incipit felicitis prologus

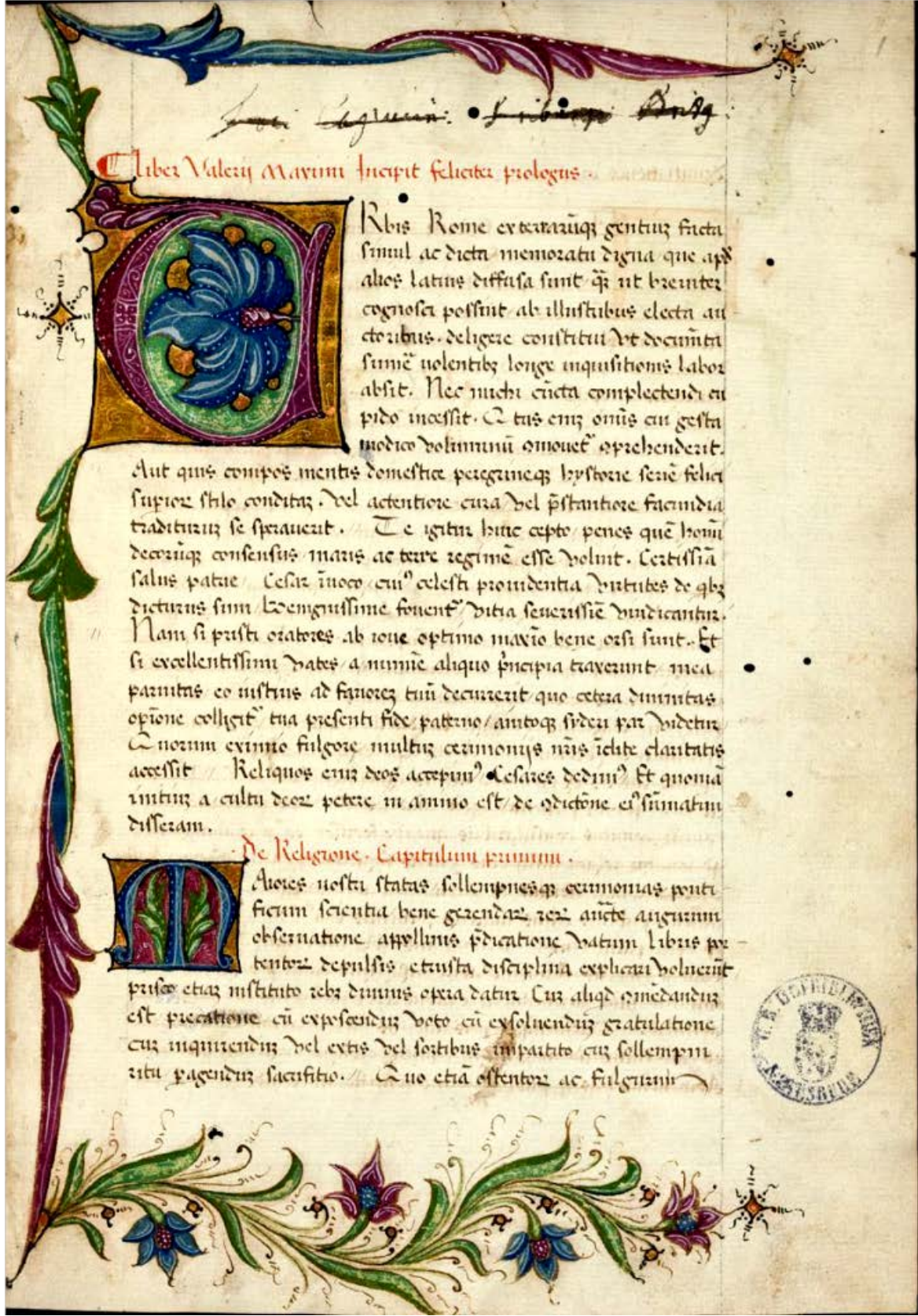
Rbis Rome exterratūq; gentiū ficta simul ac dicta memoratu digna que apud alios latine diffusa sunt q̄ ut breuiter cognosca possint ab illustribus electi auctoribus deligere constituit ut documta sumē uolentib; longe inquisitionis labor absit. Nec michi cuncta complectendi cupidō inaccessit. Quis enim omnis cui gesta medico uoluntū omouet̄ oprehenderit.

Aut quis compos̄ mentis domesticę peregrinęq; hystorie serie felicit̄ superior̄ stilo condita; del̄ actentiore cura del̄ pstantiore faciundia traditurū se sperauit. Te igitur hinc cepto penes quē hominū decorūq; consensus manū ac tere regimē esse uoluit. Certissima salus patrię Cesar̄ inoco cui celesti prouidentia uirtutes de qbz dicitur sum̄ benignissime fouent̄ uita seuerissime iudicantur. Nam si pusti oratores ab ioue optimo maxio bene orsi sunt. Et si excellentissimi uates a numine aliquo pncipia traxerunt. mea paritas eo iustus ad fauorez tuū decurrit quo cetera diuinitas opione colligit̄ tua presenti fide paterno amtoq; s̄den par̄ uidetur. Quorum eximio fulgore multuz cerimonis n̄is iclute claritatis accessit. Reliquos enim deos accepim̄ Cesares dedim̄ Et quonia uirtuz a cultu deoz petere in animo est de oratione ei summatim differam.

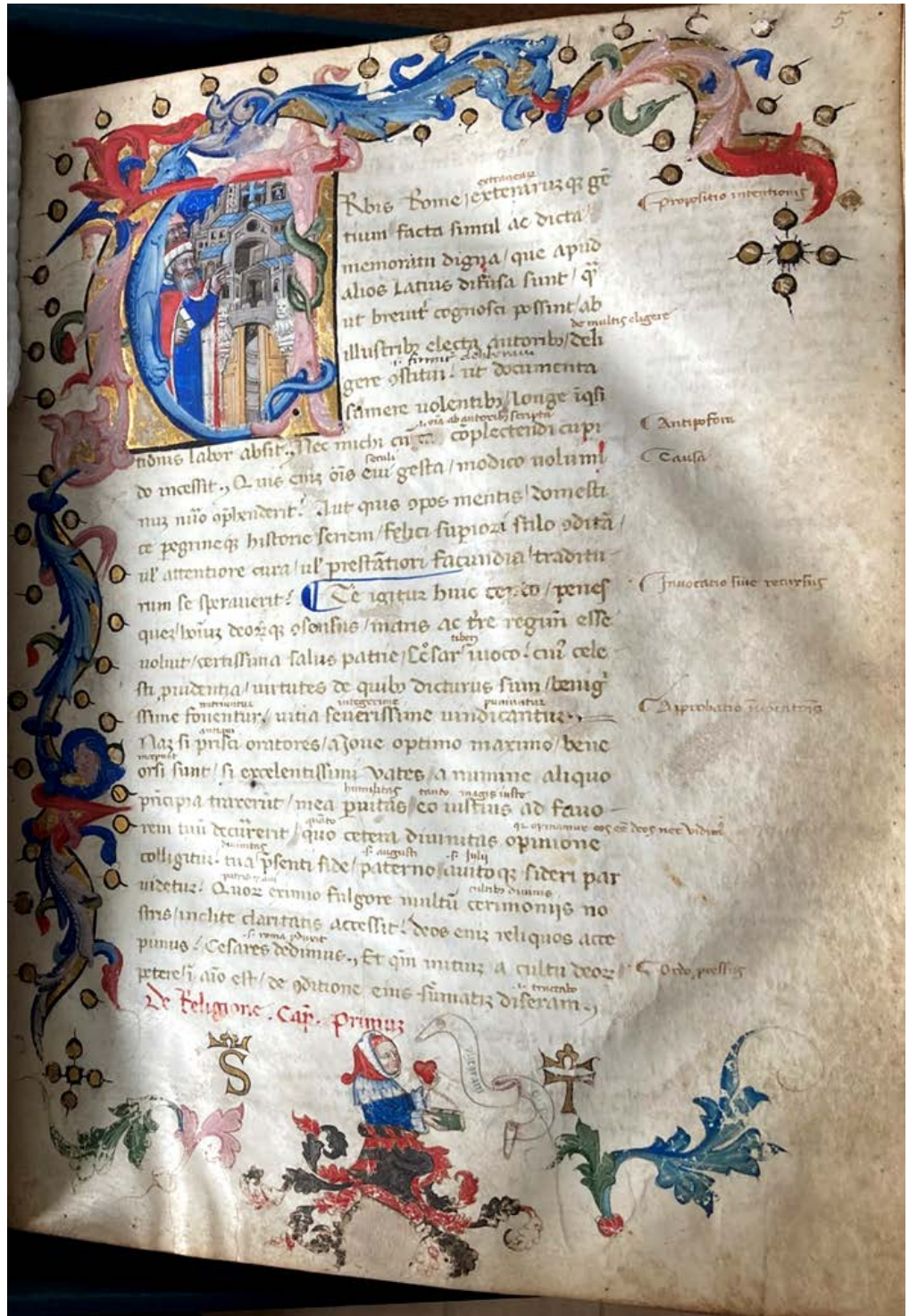
De Religione. Capitulum primum.

Antes uolū statas sollempnesq; cerimonias pontificum scientia bene gerendas. rez̄ aucte augurum obseruatione apollinis p̄dicatione uatum libris p̄tentoz depulsis et̄usta disciplina explicari uoluerunt. p̄uio et̄ia instituto reb; diuinis op̄ia datur. Cui aliqd̄ p̄medanduz est p̄catione cū exprosecuduz uoto cū exsoluenduz gratulatione cui inquirenduz del̄ extis del̄ sortibus imp̄atito cui sollempnitu pagenduz sacrificio. Quo et̄ia ostentoz ac fulguram

143. Karlsruhe, Badische Landesbibliothek, St. Peter, pap. 39 (f. 1r)

144. København, Kongelige Bibliotek, Gl. kgl. S. 470 (f. 5r)

R hif romæ exterarumq; gentium facta si
malè ac dicta memorari aiona que apud
alios barbaros diffusa sunt que ut breviter
remonstra possint ab illustribus electa aucto
ribus deligere consilium ut documenta su
mere uolentibus longe inquisitionis labor
absit. Nec multo cuncta complectendi cupido inasit. Quis
enim omnes eum gesta modico uolumine nullo apprehenderit
Aut quis compos mentis doctusq; pegrinèq; historie serie
foelici supioriq; stillo conditam uel attentiore cura ul' pstantio
ri fatidica traditurum se sperauerit. Te igitur huic cepto penes
quem hominum deorumq; conspectus maris ac terre regimen et
uoluit terrissima salus p'rie cesar inuoto cuius celesti puden
tia uirtutes de quibus dicturus sum benignissime fouentur.
uita de quibus fenerissime iudicantur. Nam si p'risi ora
tores a ioue optimo maximo bñ orsi st. Si excellentissimi ua
res a numine aliquo principia traxerut. mea paruulæ eo u
stius ad fauore tuu derueit quo cetera diuinitas opinione
colligit tua p'senti fide paterniq; auito sideri par uidetur. Qu
primio fulgore multa crimonis nris iudice claruans acces
sit reliquos em deos accepimus cesares dedim. Et qm mi
tum ac cultu deorum petere i' animo est de condicione eius
sumatq; distram.

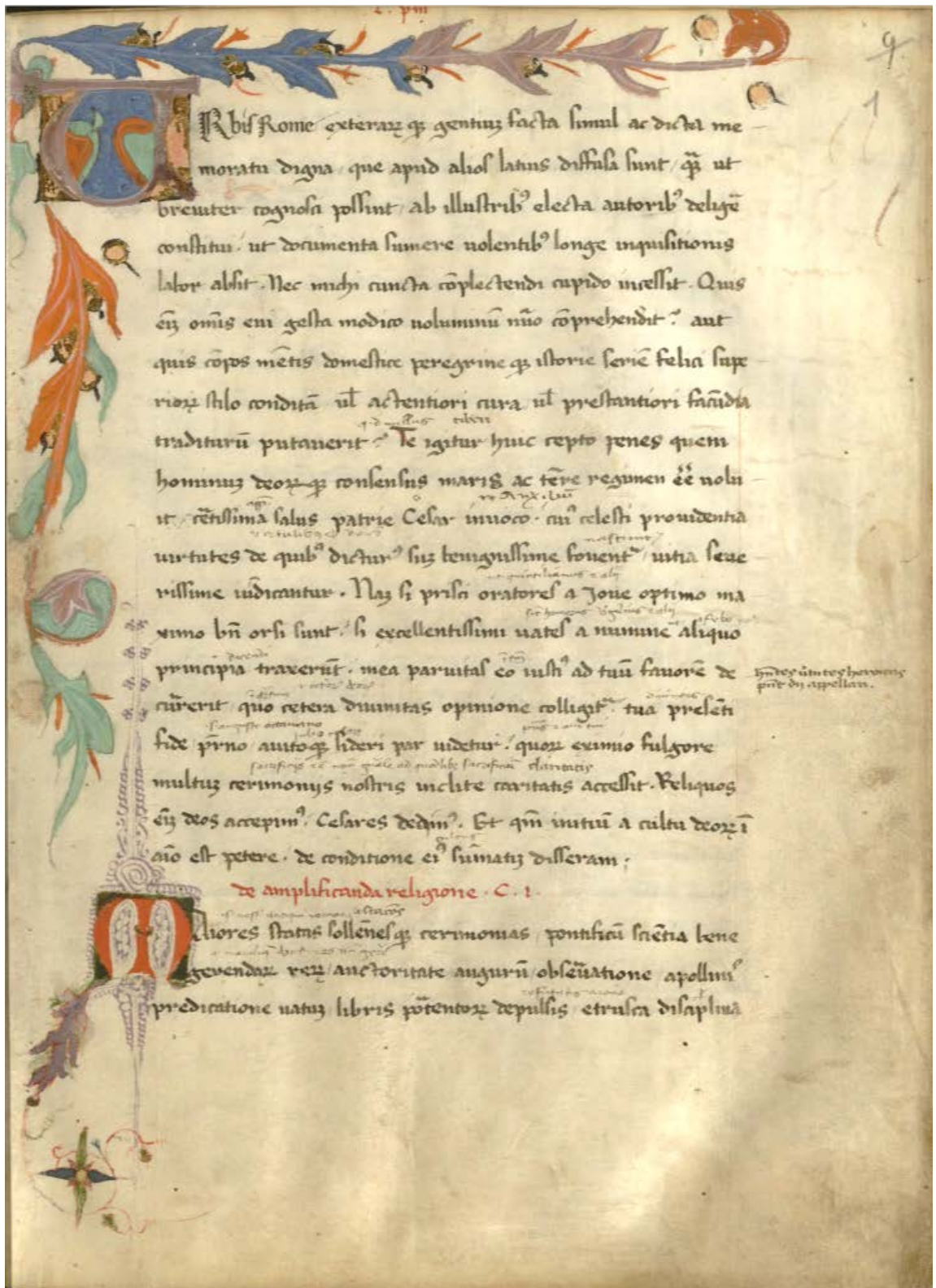
De Religione

MAiores statuas Solemnèq; ceremonias pontificu scientia bñ
p'rendat reru auctoritate auguru obseruatione apolis
p'dicatione uatum libris potentior depulsis otustis disciplina
explicari uoluerut. Prisco et instituto rebus diuins opa dat
cu aliquid comendandu est p'cratione cu exposcendis uoto
cu soluendu gratulatione cu inquirendu extis ul' sortibus im
partito cu solempni ritu pagendu sacrificio quo etiam ostentor
ac fulgurum denuntiationes p'curant.

Tantum aũc studiu antiquis non solum suauis si etiã
amplificandis religionis fuit. ut florentissimu cu et opu
lentissima ciuitate decem p'ncipu filij senat' consulto singlis

De Religione. c. 1
De neglecta re
Ligione .c. 11
De omnibus .c. 11
De prodigijs .c. 11
De somnijs .c. 11
De miracul .c. 11

146. Kraków, Biblioteka Jagellonska, 539 (f. 1r)

... dicitur
... hinc loquens
... hinc loquens
... hinc loquens

... hinc loquens
... hinc loquens
... hinc loquens

M ROMAE...
gentius sca simulacra
memorati digna que apud
alios latius diffusa sunt
breuit' amossi possit ab illis
electa auctoribus relinere consisti. ut decima
sumere nolentibus longe inquisitoms labor ab
sit. Nec in cuncta oplectentur cupro mcessit. Qu
cu' ois eu gesta modico uoluminus numero co
prehendent. aut quis corpus metis comelice
pagnneq; hystorie seruez felici supioz stilo pona
ul' acetozia cura ul' istantiori facitiora traditur
se spauit. Te g' huc cepto pnes que touz tex
qs' sensus maris ac cire regim ee uoluit cca' hia

... hinc loquens
... hinc loquens
... hinc loquens

... hinc loquens
... hinc loquens
... hinc loquens

... hinc loquens
... hinc loquens
... hinc loquens

... hinc loquens
... hinc loquens
... hinc loquens

De duu quid augusti; i no totas regas excellenssumi lum ab hoc iure
gne inveniuntur extiter; qui clarissime ac pfectissime ptois a detame ut ego se
geneti fige uideret. p pima aut inbellumit cepit ab eo cui dicitur p pte
vix ipi filiu totu sicut i loca sua pto filio dicit udy ut eos p pte puen
stini pntur; uera pgnis memora spoliaret; si pceda cotingit dnuet.
Sed ai pleis impudete udis ad futu audire qdu fecit impio augusti
tomo pu tuncmis affix e. Pp e et qui p dicit a. genitij filiu que
ut uxor ei affix nulla compelli potuit.

Quid rebeldia q affueat p cladio genitru tulit; et qd di boica nro
Tenuuiale uideri ad fauorabilis defect; ut uix ias; cap sicut p pte
ppli vltim; cluquet loca. In illa m done ni calumnia p pte ni uolente pleis
uiderent; zelugio cessit.

Malo fori ille qui conuicti sille dictatoris pcedia i domu on assiduo; i cup
filuq; ai pto pntu; cupul uocfando no illi si se affix p pte uox postq a
Sillana uolente cepiana cepis udy; gubnata id impy uytote p pte ob
nre i pu etia p pte p pte.

Quod p pte p pte i consili mideo mulcis conuict; i adolam capta e. Sicut
ai se p pte p pte ac flo credia cer udy p pte; nre ad se p pte
bois i pte ni ai aut p pte i pte; aut udy i pte fauor deess; p pte
pugnat; ce. costat; udy n pte p pte abyt.

Idy lrely; quedy p pte similitudis cupidone regnu affectate; adq
acurtes est que a m. anonio inemptu luce clari est; qd p pte
ozuens amittu; genitru credula suffragatione fulgeti cap demu ipio uni
nre udy impendi supplicio coeg

Valezu macimu p pte mulcis op expletu; Sicut
ai p me iacobu; d adria dnu die mto augusti
faute nre altissimo ai se laus ce glia i pte
nre secula seculor am. am. deo gias am.

liber dictoy ac factoru uenerabilu.

147b. Kraków, Biblioteka Jagellonska, 541 (f. 139r)
mano di Iacobus de Adria

VALERII MAXIMI CAPITULA LIBRI P
MI INCIPIUNT

D e Religione. Capitulum primum.	I.
E nigmata Religionis. Capitulum secundum.	II.
D e Divitiis. Capitulum tertium.	III.
D e Prodigis. Capitulum quartum.	III.
D e Somniis. Capitulum quintum.	V.
D e Miraculis. Capitulum sextum.	VI.

VALERII MAXIMI DICTORVM FACTORVM Q
MEMORABILIVM AD TIBERIVM CAESAREM
DOMESTICORVM EXTERARVMQ GENTIV
LIEER PRIMVS INCIPIIT.

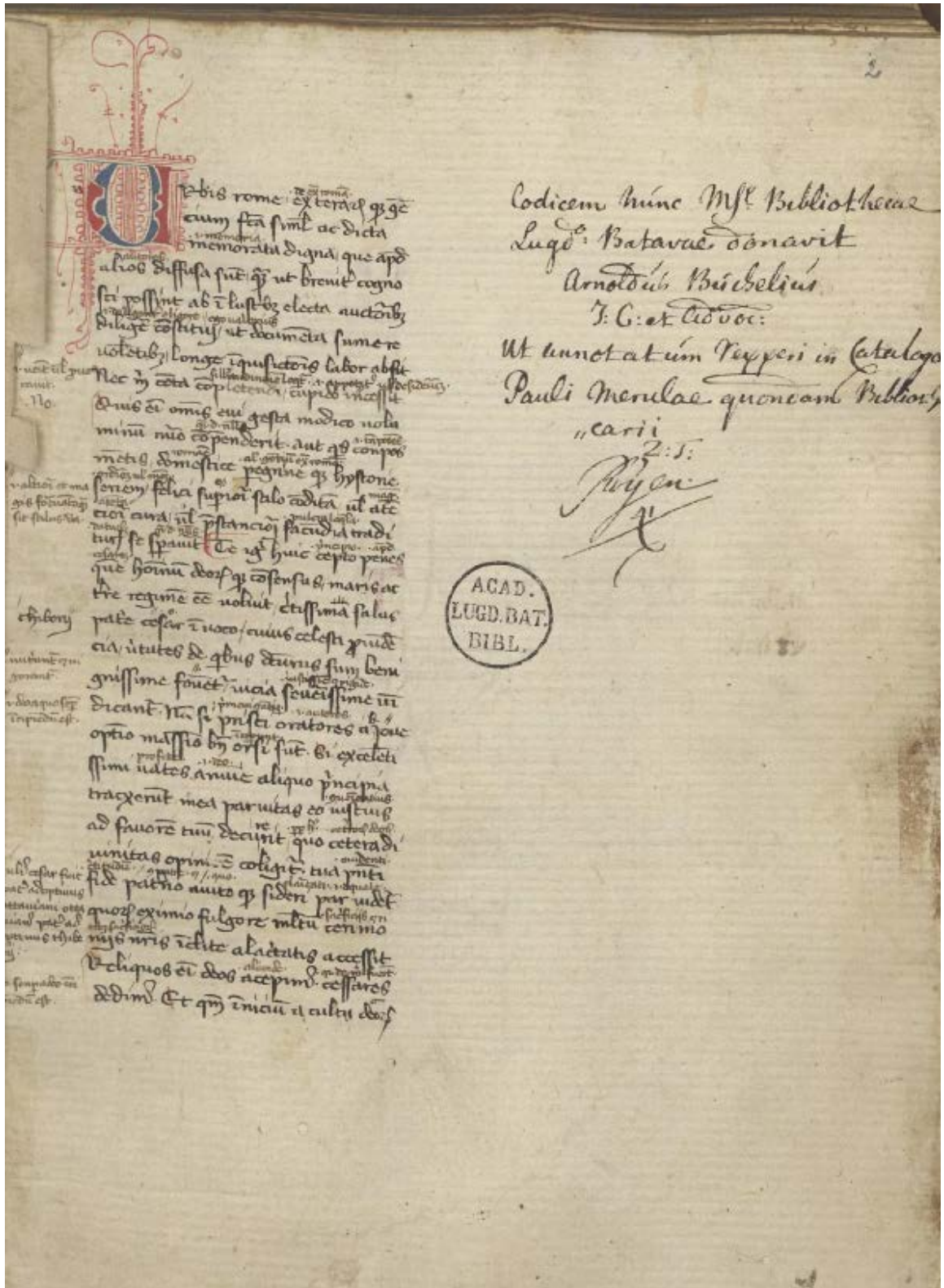
VIBIS ROMAE EXTERARVM

gentium facta simul ac dicta memoratu digna
que apud alios latius diffusa sunt q̄ ut breuit̄
cognosci possint ab Illustribus electa auctoribus
deligere constitui ut documenta sumere uolenti
us longe inquisitionis labor absit. Nec tibi cur
ta complectendi cupido inessit. Quis n̄ omnis cui gesta modico uo
luntinum numero comprehendere. aut quis compos mentis dome
sticę peregrinęq; historie seriem felici superiori stilo conditam ul
attentiore cura uel prestantiore facundia traditurus se sperauerit. +
Te igitur huic cepto penes quem homines deorumq; consensus maris
ac terre regimen esse uoluit certissima salus patrię Cesar inuoco. +
Cuius celesti prouidentia uirtutes de quibus dicturus sum benignis
sime fouentur. uita seuerissime uindictantur. Nam si presca oratores
a soue optimo maximo bene orsi sunt. Et si excellentissimi uates A
numine aliquo principia traxerunt. mea paruitas eo iustus ad fauo
rem tuum decurrerit. quo cetera diuinitas opinione colligitur. tua p

149. Leiden, Bibliotheek der Rijksuniversiteit, BPL 26 (f. 4r)

Codicem hunc M^{ss} Bibliothecae
Lugd^o Batavae donavit
Arnoldus Büchelius
J. G. et ad voc.
Ut annotatum Repperi in Catalogo
Pauli Menclae quoniam Publico;

"carii
2:5:
Ruy en
X

ACAD.
LUGD. BAT.
BIBL.

150a. Leiden, Bibliothek der Rijksuniversiteit, BPL 45 (f. 2r)

loci sui pro filio dicitur, ubi, ut ead. ty. scilicet
 fuit penates q. uia sanguis in eia spoliaret. et
 fli. foudidi gregione i. gnaret. s. q. pletis i. pi
 denca uclis ad sumu. audiac. gradu fertur imp
 ro augusti remo pti. h. on. affixus e. **C**eptus e
 q. q. se dicit ee. q. p. froy filiu que ut a. p. fieret
 uxor ee. uita in compeli potuit. **C**uid erobeli
 calca qua affluant se cladiu. uhit. q. q. d. du. bonis
 ol. extendit i. cetera u. n. u. u. i. u. d. u. a. d. o. f. u. o. r. a. b. i. l. d.
 f. e. n. d. i. t. u. t. u. x. u. i. s. t. o. q. e. q. u. i. s. f. i. n. d. o. s. t. r. u. c. t. o. p. p. t. i. u. l.
 lum reliquerit locu. i. l. l. e. t. y. q. o. r. u. i. c. a. t. i. u. r. e. p. e. t. i. o. n. e.
 n. i. u. l. t. i. m. p. l. e. b. i. s. n. o. t. u. r. e. r. e. l. i. g. i. o. e. s. s. i. e. **C**ultra
 f. r. e. n. s. i. l. l. e. q. c. o. n. c. i. l. i. o. s. i. l. l. e. d. i. c. t. u. r. i. s. r. e. y. p. p. o. t. e. n. t. i.
 i. d. e. m. u. i. a. s. s. i. d. i. o. n. e. i. r. u. p. t. u. n. o. c. i. f. i. c. i. d. n. o. i. t. u. t.
 f. i. s. e. a. b. a. s. s. i. d. i. o. n. e. e. e. p. e. r. e. t. a. u. t. p. p. a. s. s. i. l. i. n. a. u.
 o. l. e. n. t. i. a. c. a. s. i. r. i. a. n. a. e. q. u. i. s. r. e. d. i. x. i. t. g. u. b. e. r. n. a. c. u. l. a. r. o. m. a.
 n. i. i. n. y. i. u. s. t. i. t. u. t. e. p. r. i. n. c. i. p. e. o. b. t. a. n. c. t. e. r. e. p. i. n. p. u. b.
 c. u. s. t. o. d. i. a. s. p. r. o. p. o. s. u. i. t. **C**o. d. e. p. p. s. i. l. l. e. r. o. y. p. i. c. o. p. i. t. a.
 m. e. d. i. t. o. m. i. l. i. t. i. b. i. s. c. o. m. i. t. i. b. i. s. m. e. d. i. o. l. a. m. r. e. p. r. e. s. s. a. e.
 s. y. d. e. q. s. e. p. r. u. b. i. a. q. d. e. p. i. n. a. s. t. o. c. r. e. d. i. t. c. o. n. t. e. i. c. e. d. o.
 p. i. s. s. i. t. e. n. t. i. a. d. s. e. p. e. n. t. i. b. i. s. h. o. i. s. e. s. e. r. e. r. e. t. u. i. c. i. u. t.
 t. a. c. i. u. s. e. l. a. u. d. s. p. r. e. d. i. c. t. i. t. e. s. t. i. s. a. u. t. e. h. o. r. t. i. s. a. n. g. e. l.
 i. s. t. i. e. f. u. o. r. d. e. s. e. r. e. p. p. i. e. x. p. u. g. n. a. b. i. l. e. e. i. s. u. s. o. s. t. e. n.
 a. u. m. i. r. r. i. t. a. n. o. s. a. y. p. p. o. i. t. a. b. i. t. **C**o. m. b. a. r. b. a. r. i. u. s.
 q. u. e. d. a. o. b. e. x. m. i. a. s. i. b. e. t. u. d. i. e. s. c. a. p. o. d. o. c. i. o. r. e. g. n. a. u. a. f.
 f. e. t. a. n. t. e. t. a. q. u. a. r. r. i. a. t. e. s. r. e. d. e. e. t. q. u. i. a. n. y. a. n. t. h. i. s.
 e. l. e. m. p. t. i. l. u. c. c. l. a. u. s. e. r. a. t. q. u. a. q. u. e. n. e. c. o. e. u. s.
 c. i. e. n. t. i. s. a. u. t. a. t. a. q. u. e. n. t. i. u. s. q. u. e. d. u. l. l. i. s. s. u. s. t. r. a. g. a. t. e.
 f. u. l. e. u. m. c. a. p. u. d. b. a. r. b. a. r. i. i. n. p. r. o. t. e. m. e. t. i. i. m. i. n. e. s.
 u. s. t. o. i. p. e. n. d. i. s. u. p. p. l. i. c. i. o. c. o. h. e. r. i. t.

al. auguste

tal. d.

Explicat lib. d. xxiij. d. lxxij. septus p me
 franciscum de s. gabriele de mutina anno
 d. milio. ccc. lxx. die. viij. febr. opr. dni. Cmc
 li. d. saugnano de mutina potans d. milio. lxx.
 que septu. et glo. pau. i. duobz. m. s. b. u. s.

quod p. i. d. e. f. p. u. y. d. e. x. x. i. i. j. a. g. u. s. t. i.
 u. o. d. e. n. s. f. u. i. t. p. t. e. s. d. f. r. a. n. c. i. s. d. n. o. f. r. a.
 u. i. n. o. d. e. c. a. m. b. i. d. e. c. a. s. t. a. n. a. q. u. i. d. e. c. a. n. p. o.
 t. u. s. d. n. o. a. n. g. e. l. i. d. e. f. o. x. e. i. s. i. m. o. n. e.
 d. f. r. a. n. c. o. p. a. p. t. o. d. e. d. o. m. i. n. y. s. d. a. n. g. e. l. i.
 e. t. r. e. g. a. n. c. i. o. d. e. f. a. n. c. i. s. d. a. t. o. r. p. p. r. o.
 q. u. i. n. q. u. e. f. i. d. e. d. i. d. m. i. o. l. e. n. t. i. a. d. i.
 s. t. o. r. e. p. p. l. i. c. a. t. o. r. e. p. o. n. t. i. e. e. i. m. a. t. i. o.
 d. n. o. f. r. a. n. c. i. s. p. o. n. t. i. a. n. o. s. t. r. a. t. o.
 a. c. c. o. t. o. r. e. b. u. s. i. n. q. u. i. s. d. a. t. n. o. s. t. r. a.
 p. a. t. e. n. t. i. a. s. i. n. q. u. i. s. d. a. t. n. o. s. t. r. a.

150b. Leiden, Bibliotheek der Rijksuniversiteit, BPL 45 (f. 174r)
sottoscrizione di Francesco de Sgumbertis di Modena